

Received / Makale Geliş Tarihi 12.01. 2024
Published / Yayınlanma Tarihi 29.02.2024
Volume / Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 11(104), 440-449

Research Article /Araştırma Makalesi
<http://dx.doi.org/>

Mansur Çelebi
<https://orcid.org/0009-0004-4788-8243>
MEB, İstanbul/ TÜRKİYE

Arzu Beden
<https://orcid.org/0009-0007-5872-3200>
MEB, İstanbul/ TÜRKİYE

Birsen Yavuz
<https://orcid.org/0009-0008-8771-4765>
MEB, İstanbul/ TÜRKİYE

Nilüfer Başer
<https://orcid.org/0009-0000-1599-4501>

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik Eğitimi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, Antalya/ TÜRKİYE

Yönetimsel Perspektifte Okullar ve İş Sağlığı Güvenliği Uygulamalarının Önemi

The Importance of Schools and Occupational Health and Safety Practices in Administrative Perspective

ÖZET

Yönetim, özel sektör yanı sıra kamu kurumlarının belirleyici anlayışlarıdır. Yönetimsel anlamda elde edilecek başarı, kurumların gelişimine ve kurum üyesi personelin başarısı, iş sağlığı ve güvenliği açısından da korunmasında katkı sunabilmektedir. Bu çalışmada, okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları konusu literatür taramasıyla detaylı bir şekilde incelenmiştir. Okul güvenliği ve sağlığı, eğitim kurumlarında öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanların fiziksel, duygusal ve sosyal iyi oluşlarını koruma amacı güden bir kavramdır. Bu kapsamda, iş sağlığı ve güvenliği standartları, öğrenci ve personelin güvenliğini sağlamak, sağlıklı bir öğrenme ve çalışma ortamı sunmak ve olası riskleri en aza indirmek için uygulanır. İlgili araştırmalarda genel bir eğilim olarak, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konularındaki eksikliklere odaklanılmış ve eğitim kurumlarında uygulanan İSG önlemlerinin genellikle yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Çoğu çalışma, öğretmenler ve okul yöneticileri arasında İSG konularında yeterli bilincin ve farkındalığın olmadığını belirtmiş, bu durumun öğrenciler, öğretmenler ve diğer çalışanlar için potansiyel risklere yol açtığını göstermiştir. Araştırmaların ortak eğilimleri arasında İSG bilinci ve eğitiminin eksikliği öne çıkar. Çalışmalarda, eğitim camiasındaki profesyonellerin İSG konularında yeterli bilince sahip olmadığı ve eğitim eksiklikleri nedeniyle farkındalık düzeyinin düşük olduğu vurgulanmıştır. Fiziki şartların İSG uygunluğu konusundaki eksiklikler de sıkça belirtilen ortak bir bulgudur, özellikle yangın güvenliği, elektrik tesisatı gibi temel unsurlarda sorunlar sıkça vurgulanmıştır. Yönetim sorumluluklarına odaklanan araştırmalar, okul yöneticilerinin İSG konusundaki sorumluluklarını yerine getirme noktasında bütçe eksikliği, bürokratik engeller ve eğitim eksiklikleri gibi zorluklar yaşadığını ortaya koymuştur. Farklılıklar açısından, çalışmaların katılımcı profilleri, eğitim kademeleri, coğrafi bölgeler veya okul türleri üzerinde değişkenlik gösterir. Yöntem farklılıkları da dikkat çeker; araştırmalar, görüşmelerden anketlere, içerik analizinden desenlere kadar farklı yöntemleri kullanarak çeşitli veri toplama süreçlerine sahiptir. Her bir çalışma, İSG konusundaki sorunları tespit etmenin yanı sıra çözüm önerileri de sunar. Bu öneriler genellikle eğitimlerin artırılması, fiziki şartların iyileştirilmesi, bütçe sorunlarının çözülmesi ve yönetim yetkinliklerinin geliştirilmesi gibi konuları içerir. Genel olarak, bu çalışmalar, eğitim kurumlarında İSG konularında daha fazla bilinçlenme, eğitim ve önlemlerin alınması gerekliliğini vurgulamaktadır. Okul yönetiminin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların İSG konusundaki sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için çeşitli önlemlerin alınması gerektiği öne çıkan bir ortak noktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, İş Sağlığı Güvenliği, Okul Güvenliği, Okul Sağlığı, Okul, Yönetim.

ABSTRACT

Management is in the determining understanding of public institutions as well as the private sector. The success to be achieved in a managerial sense can contribute to the development of institutions and the success of the personnel who are members of the institution, as well as to their protection in terms of occupational health and safety. In this study, the issue of occupational health and safety practices in schools was examined in detail through a literature review. School safety and health is a concept that aims to protect the physical, emotional and social well-being of students, teachers and other employees in educational institutions. In this context, occupational health and safety standards are applied to ensure the safety of students and staff, to provide a healthy learning and working environment and to minimize possible risks. As a general trend in relevant research, the focus is on deficiencies in occupational health and safety (OHS) issues and it is emphasized that the OHS measures implemented in educational institutions are generally inadequate. Most studies have shown that there is a lack of awareness of OSH issues among teachers and school administrators, leading to potential risks for students, teachers and other employees. Among the common trends of the research, the lack of OHS awareness and training stands out. Studies have emphasized that professionals in the education community do not have sufficient awareness of OHS issues and that the level of awareness is low due to a lack of training. Deficiencies in the OHS compliance with physical conditions are also a common finding that is frequently mentioned, especially problems in basic elements such as fire safety and electrical installations are frequently emphasized. Research focusing on management responsibilities has revealed that school administrators experience difficulties in fulfilling their responsibilities regarding OHS, such as lack of budget, bureaucratic obstacles and training deficiencies. In terms of differences, the participant profiles of the studies vary according to educational levels, geographical regions, or school types. Methodological differences also attract attention; Research has various data collection processes using different methods, from interviews to surveys, from content analysis to experimental designs. Each study not only identifies OHS problems but also offers solution suggestions. These suggestions generally include issues such as increasing training, improving physical conditions, solving budget problems and improving management competencies. Overall, these studies highlight the need for greater awareness, training and precautions on OSH issues in educational institutions. A common point that stands out is that various measures should be taken so that school administrations, teachers and other employees can fulfill their responsibilities regarding OHS more effectively.

Keywords: Education, Occupational Health and Safety, School Safety, School Health, School, Management.

1. GİRİŞ

İş sağlığı ve güvenliği (İSG), günümüzde çalışma ortamlarının vazgeçilmez bir unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda, İSG, sadece endüstriyel sektörlerle sınırlı kalmayıp, eğitim kurumları gibi geniş bir yelpazede de önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle okullar, öğrencilerin ve çalışanların uzun süre vakit geçirdiği alanlar olması nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uyum sağlamak açısından büyük bir öneme sahiptir. Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği, sadece fiziksel güvenliği değil, aynı zamanda psikososyal sağlığı da içeren geniş bir perspektife sahiptir (Deliönü ve Utlı, 2016). Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin sağlıklı ve güvenli bir çevrede çalışabilmesi, öğrenme ve öğretme süreçlerinin etkin bir şekilde gerçekleşebilmesi için temel bir gerekliliktir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği, yangın güvenliği, acil durum planları, ergonomik düzenlemeler, kimyasal maddelerin güvenli kullanımı, eğitim personelinin yetkinlikleri, temizlik standartları gibi çeşitli unsurları içermektedir. Bu noktada, iş sağlığı ve güvenliği politikalarının sadece kurullarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bu kurallara uyumu teşvik eden bir kültür oluşturulması da büyük bir öneme sahiptir (Çay, 2018).

Okul güvenliği ve sağlığı, eğitim kurumlarında öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanların fiziksel, duygusal ve sosyal iyi oluşlarını koruma amacı güden bir kavramdır. Bu bağlamda, okullarda iş sağlığı ve güvenliği standartları, öğrenci ve personelin güvenliğini sağlamak, sağlıklı bir öğrenme ve çalışma ortamı sunmak ve olası riskleri en aza indirmek için uygulanır. Okul güvenliği, çeşitli unsurları içerir (Karakütük vd., 2017). Fiziksel güvenlik, binanın yangın çıkma riskine karşı korunması, acil durum planlarının oluşturulması ve tatbikatların düzenlenmesi gibi konuları içerir. Bu önlemler, olası felaket durumlarında öğrenci ve personelin güvenliğini sağlamayı amaçlar. Okul sağlığı ise genellikle çeşitli hijyen standartlarına uyumu içerir. Temiz sınıflar, düzenli temizlik, uygun tuvalet ve yemekhane düzenlemeleri, öğrenci sağlığını ve genel hijyen koşullarını güvence altına alır. İSG sadece fiziksel güvenlikle sınırlı kalmaz, aynı zamanda öğrenci ve personelin psikososyal sağlığına da odaklanır. Mobbing ve şiddet gibi sorunlarla mücadele edilmesi, öğrenci ve öğretmenlerin duygusal refahlarının korunması da önemlidir. Okullarda İSG konuları, genellikle ulusal standartlar ve yönetmeliklere dayanır. Eğitim kurumları, bu standartlara uyum sağlamak için düzenli olarak değerlendirilir ve gerekli düzenlemeleri yapar. Ayrıca, bu konuda eğitim almış İSG uzmanlarının katkıları ve düzenlenen eğitim programları, okul güvenliği ve sağlığının sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesine yardımcı olur (Gökdemir vd., 2023).

Çalışmanın temel amacı, okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarıyla ilgili mevcut literatürü kapsamlı bir şekilde incelemektir. Bu kapsamda, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki güncel yaklaşımlar, yöntemler, standartlar ve sorunlar üzerine derinlemesine bir anlayış sağlamak hedeflenmiştir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların güvenliğini ve sağlığını korumak adına kritik bir öneme sahiptir. Bu konunun önemi, potansiyel tehlikelerin tanımlanması, önleyici tedbirlerin alınması ve acil durum planlarının oluşturulmasıyla ilgili etkin politikaların geliştirilmesi ile doğrudan ilişkilidir. Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının gerekliliği, öğrenci ve personelin fiziksel ve psikososyal sağlığını korumak, olası riskleri en aza indirmek ve eğitim ortamlarını daha güvenli hale getirmek amacıyla ortaya çıkar. Yasal düzenlemeler ve ulusal standartlar, okulların bu konuda uygun önlemleri almasını gerektirir. Bu çalışmanın literatür taraması, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi birikimini artırarak, bu alanda çalışanların, yöneticilerin ve politika yapıcılarının daha bilinçli kararlar almasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, mevcut literatürdeki boşlukları belirleyerek, gelecekte yapılacak araştırmalar için temel oluşturacak ve politika önerilerinde bulunacak bir çerçeveye sunacaktır.

2. OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

İSG, geniş bir perspektifi kapsayan bir konu olup, tıbbi, teknik, hukuki, psikolojik, beşeri ve yönetsel unsurları içermektedir. Bu kapsam, işyerlerinde kullanılan üretim ve donanım teknolojisinin güvenliği, ergonomik koşullar, çalışanların yaş ve beceri düzeyleri, organizasyon şekli, ilgili mevzuat uyumu, çalışanların işe uygunluğu ve sağlık kontrolleri gibi çeşitli faktörleri içermektedir (Karabal, 2021). Ayrıca, iş ortamının özellikleri arasında gürültü, toz, havalandırma, temizlik, sıcaklık gibi unsurlar da yer almaktadır. İşe alım süreci, sosyal hizmetler, çalışma saatleri gibi diğer hususlar da doğrudan veya dolaylı bir şekilde İSG'yi etkileyen unsurlardır. Bu çoklu perspektif, İSG'nin kapsamlı bir şekilde ele alınmasını ve etkili önlemler alınmasını gerektirmektedir (Naycı, 2010).

İSG, işin yapımı sırasında ortaya çıkabilecek yaralanma ve kazaları önceden tespit ederek önlemeyi veya minimuma indirmeyi amaçlar (Tozkoparan ve Taşoğlu, 2011). Bu temel hedefi gerçekleştirmek adına çalışanlar için sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturmayı hedefler. Bu bağlamda, iş yerinde bulunan riskleri değerlendirmek ve bu riskleri kontrol altına alacak tedbirleri almak İSG'nin merkezi konusudur

(Karakaş, 2013). Bir başka deyişle, İSG'nin temel amacı, çalışanların çevre, iş ve sosyal ortamlarda karşılaşabilecekleri her türlü tehlikeyi önceden önlemek ve bu ortamlarda sağlıklı ve güvenli alanlar sağlamaktır. Böylece, çalışanların maruz kalabileceği her türlü riski en aza indirerek, zarar görebilecekleri durumları minimize etmeyi amaçlar. İSG'nin temel amaçlarını üç başlık altında incelemek mümkündür (Ustaoglu, 2020):

- **Çalışanları Koruma:** İSG'nin en temel amacı, çalışanları korumaktır. Bu bağlamda, İSG faaliyetleri, çalışanların iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı korunmasını hedefler. Bu koruma, çalışanların ruh ve beden bütünlüklerini sağlamayı amaçlar. İSG uzmanları, çalışma koşullarının olumsuz etkilerinden korunmayı sağlamak adına işyerlerinde aydınlatma, gürültü, ısıtma gibi çeşitli konularda önlemler almaktadır.
- **Çalışma Koşullarını İyileştirme:** İSG faaliyetleri, çalışma koşullarını iyileştirmeyi amaçlar. Çalışanların rahat ve güvenli bir ortamda çalışmalarını sağlamak için işyerlerindeki olumsuz etkileri azaltmaya yönelik tedbirler alınır. Bu kapsamda, aydınlatma düzenlemeleri, gürültü kontrolü, ısıtma sistemi düzenlemeleri gibi önlemler uygulanarak çalışma ortamının daha sağlıklı ve güvenli hale getirilmesi hedeflenir.
- **Kaza ve Riskleri Minimuma İndirme:** İSG, işyerindeki kaza ve riskleri minimuma indirmeyi amaçlar. Bu, risk değerlendirmeleri, güvenlik eğitimleri ve etkili önlemlerle gerçekleştirilir. İSG uzmanları, işyerlerindeki potansiyel tehlikeleri belirleyerek, bu tehlikeleri önlemek veya en aza indirmek adına sürekli olarak iyileştirmeler ve düzenlemeler yaparlar. Bu sayede, çalışanların güvenli bir şekilde işlerini sürdürmeleri sağlanır.

2.1. Okul Güvenliği ve Sağlığı

Okul güvenliği ve sağlığı, eğitim kurumlarında öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanların genel iyi oluşunu ve güvenliğini sağlamayı amaçlayan bir konsepti ifade eder. Bu alandaki uygulamalar, bir okulun fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan güvenli bir öğrenme ortamı sunmasını hedefler. Okul güvenliği ve sağlığı, öğrencilerin ve personelin günlük yaşamlarını sürdürürken karşılaşabilecekleri potansiyel riskleri en aza indirme amacını taşır.

2.1.1. Okul Güvenliği

Güvenli okul kavramı, bir okulun içerisinde bulunduğu coğrafi konum, sosyolojik etkenler ve öğrencilerin sosyoekonomik durumu gibi çeşitli faktörlerden etkilendiği için belirli bir sınıflandırmaya zorlanan bir tanımdır. Literatürde, güvenli okula veya okul güvenliğine dair birçok açıklama bulunmaktadır. Bu kavramın anlamı, okulun fiziksel çevresinden başlayarak, öğrencilerin duygusal ve psikososyal ihtiyaçlarına kadar geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir (Demircioğlu vd., 2020). Güvenli okul, sadece fiziksel güvenlik önlemlerini değil, aynı zamanda öğrenciler arasındaki ilişkileri, okul kültürünü, pedagojik uygulamaları ve aile-okul işbirliğini de içerir. Güvenli okulun unsurları arasında öğrencilerin tacizden korunması, şiddetin önlenmesi, okul zeminlerinin güvenliği, acil durum planları, okul personelinin eğitimi ve öğrenci sağlığı gibi pek çok faktör bulunabilir (Çankaya, 2009). Ayrıca, öğrencilere duygusal destek sağlanması, bağlamsal faktörlerin dikkate alınması ve okulda pozitif bir öğrenme ortamının oluşturulması da güvenli okulun önemli bileşenlerindedir (Çankaya vd., 2014).

Okul güvenliği, evlerinden ayrılan öğrencilerin veya diğer okul paydaşlarının okula gitme sürecinde başlar ve evlerine dönene kadar devam eder. Bu süreç, öğrencilerin evden çıkıp okula ulaşma, okul içinde geçen zaman ve tekrar evlerine dönme aşamalarını içerir. Okul güvenliği, mekanlara yönelik bakış açısıyla ele alındığında aşağıdaki durumlar dikkate alınmaktadır (Ustaoglu, 2020):

- **Ev ile Okul Arasında Geçen Sürelerde Güvenlik:** Bu kategori, öğrencilerin evlerinden okula gitmeleri ve okuldan evlerine dönmeleri sırasında karşılaştıkları güvenlik faktörlerini içerir. Bu süreçte, öğrencilerin güvenli bir şekilde okula ulaşmalarını sağlamak, ulaşım güvenliğini ve çevresel riskleri azaltmak bu alanın önemli unsurlarıdır.
- **Okul İçinde Geçen Sürelerde Güvenlik:** Okulun içinde geçen sürelerde güvenlik, öğrencilerin sınıflarda, koridorlarda ve diğer okul içi alanlarda güvende olmalarını kapsar. Bu, güvenli bir eğitim ortamı sağlamak için fiziksel güvenlik önlemlerini içerir. Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin okul içindeki güvenliği bu kategori altında değerlendirilir.

- Sınıfta İçerisinde Geçen Sürelerde Güvenlik: Bu kategori, öğrencilerin sınıflarda ders süreçleri boyunca güvende olmalarını içerir. Sınıf içi güvenlik önlemleri, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle etkileşimlerini güvenli bir şekilde sürdürebilmeleri için alınan tedbirleri içerir.

Bu üç temel alan, okul güvenliğinin geniş bir kapsamını oluşturur ve öğrencilerin her aşamada güvenli bir ortamda eğitim almalarını sağlama amacını taşır. Bu çerçevede, hem fiziksel hem de sosyal güvenliğin sağlanması önemlidir. Okullarda güvenli ortamların oluşturulması çalışmaları, sadece şiddetin ve zorbalığın önlenmesine yönelik uygulamalarla sınırlı değildir. Okullarda güvenliği sağlamak için, okul ve çevresindeki fiziksel koşulların güvenilir hale getirilmesinden, çocuk psikolojisi ve gelişimi konularında eğitim almış personelin istihdam edilmesine, şiddet ve suçla mücadelede farkındalık oluşturulmasından, öğrencilerle etkili iletişim süreçlerinin kurulmasına kadar geniş bir perspektifi içerir (Göksoy vd., 2013).

Öğrencilerin günlük yaşamlarının büyük bir bölümünü okulda geçirmeleri göz önüne alındığında, güvenlikle ilgili alınması gereken önlemlerin önemi daha belirgin hale gelir. Bu nedenle, güvenli okullar, öğrencilerin eğitim-öğretim hayatını destekleyen ve başarılarına katkı sağlayan önemli bir rol oynar. Güvenli bir okul, öğrencinin eğitim-öğretim sürecindeki ihtiyaçlarını, ilgi alanlarını ve gereksinimlerini karşılayan bir ortam olarak algılanır. Güvenli okullar, öğrenci için uygun bir çevre, bireysel uyum ve olumlu bir okul iklimi oluşturma konusunda çaba gösterirler (Kartal, 2011).

2.1.2. Okul Sağlığı

Okul sağlığı ile ilgili çalışmalar dünya genelinde 19. yüzyılda faaliyete geçmiş olmasına rağmen, bu uygulamaların gelişmiş ilkelerle yaygın bir hizmet olarak benimsenmesi 20. yüzyılın başında gerçekleşmiştir (Özcebe vd., 2008). Bu dönemde, okul sağlığı çalışmaları geniş kapsamlı bir hizmet olarak dünya genelinde yaygınlaşmıştır. Türkiye'de ise okul sağlığı çalışmaları, 2006 yılında Sağlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) arasında imzalanan "Okul Sağlığı İşbirliği Protokolü" ile başlamıştır. Bu protokol, iki önemli kamu kurumu arasında okul sağlığı alanında işbirliği yapılmasını amaçlamaktadır. Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle, okullarda sağlıklı bir ortamın oluşturulması, öğrencilerin sağlık durumlarının takibi, sağlık eğitimi ve koruyucu sağlık hizmetlerinin sunulması gibi konuları içermektedir. Bu protokol, öğrencilerin sağlığının korunması, geliştirilmesi ve sağlıkla ilgili risklerin azaltılması amacıyla çeşitli hizmetleri kapsar. Okul sağlığı çalışmaları, öğrencilerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlıklarını desteklemeyi amaçlayarak, eğitim kurumlarında sağlıklı bir öğrenme ortamının oluşturulmasına yönelik önemli bir adımdır (Kadıoğlu vd., 2012).

Okul sağlığı, anaokulundan itibaren ilköğretim, ortaöğretime kadar olan tüm süreçte yer alan bireyleri kapsayan bir kavramdır. Türkiye'de, 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde okulöncesi, ilkokul ve ortaokul düzeyinde toplamda on yedi milyon öğrenci bulunmaktadır. Ayrıca, bu öğrencilere eğitim veren yaklaşık 950 bin öğretmen ve diğer personel de bu süreçte yer almaktadır (Şahinöz vd., 2017). Okul sağlığı kapsamında, öğrencilerin fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığını korumak, geliştirmek ve desteklemek adına çeşitli önlemler ve programlar uygulanır. Bu süreçte, hijyen, beslenme, fiziksel aktivite, güvenlik, psikososyal destek gibi konular ön plandadır (Seçginli vd., 2004). Okullar, öğrencilerin sağlık durumlarını izleyerek gerekli müdahaleleri yapmak, sağlıklı bir öğrenme ortamı sağlamak ve öğrencilere sağlık alışkanlıkları kazandırmak adına çeşitli sağlık programlarını uygularlar. Bu büyük öğrenci ve personel kitlesi üzerinden okul sağlığı çalışmaları, geniş bir yelpazede sağlık hizmetlerini içermektedir. Sağlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki işbirliği, bu alanda etkinlik sağlamak ve öğrencilerin sağlıklı bir şekilde büyümesini desteklemek adına önemli bir adımdır. Okul sağlığı, sadece bireylerin sağlığını korumakla kalmaz, aynı zamanda toplum sağlığının temelini oluşturarak gelecekteki sağlıklı nesillerin yetişmesine katkı sağlar (Baznabaz vd., 2023).

Okullar, yaş olarak risklere duyarlı kimseleri bir araya getirdiğinden, okul sağlığı özel bir öneme sahiptir. Okul sağlığı çalışmaları, öğrencilerin ve diğer personelin sağlık durumlarının detaylı bir şekilde incelenmesi, değerlendirilmesi ve ardından iyileştirilmesi ve geliştirilmesini hedefler. Bu faaliyetler, okulların genel ortamını sağlıklı hale getirmeyi ve sürdürmeyi, okul personeli ile öğrencilere ve toplumun diğer bireylerine sağlıkla ilgili eğitimleri sunmayı içerir. Bu faaliyetler arasında, öğrencilerin genel sağlık durumlarının izlenmesi, sağlık taramaları, aşılar, sağlık eğitimleri, hijyen ve beslenme konularında bilgilendirme programları yer alabilir. Ayrıca, okul ortamının fiziksel güvenliği, temizliği ve ergonomisi gibi unsurlar da okul sağlığı çalışmalarının bir parçasını oluşturur. Sağlık hizmetlerinin temel amacı, tüm öğrencilerin ruhsal, bedensel ve sosyal açıdan en iyi sağlık seviyesine ulaşmalarını sağlamak ve bu düzeyi sürdürmektir. Bu sayede, öğrencilerin sağlık düzeyinin artması, toplumdaki diğer bireylerin de genel sağlık seviyesini olumlu yönde etkiler. Bu nedenle, okul sağlığı çalışmaları, bireylerin sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla geniş kapsamlı ve sürekli bir çaba gerektirir (Gümüş vd., 2023).

Eğitim kurumlarının çoğu çevresel etmenleri, öğrencilerin ve çalışan personelin sağlıklarını etkileyebilecek düzeyde önem taşımaktadır. Özellikle bazı okul binaları endüstriyel bölgelere veya tehlikeli atıkların bulunduğu alanlara yakın bir konumda inşa edilmiş veya okul binası inşa edildikten sonra çevresine bu tür tesisler kurulmuştur. Bu durum, okul binalarının diğer resmi yapılarla karşılaştırıldığında daha yoğun ve kalabalık olmaları göz önüne alındığında, okul içindeki bireylerin daha hassas olabileceği anlamına gelir. Okullarda kullanılan sınıflar, yemekhaneler, kantinler, teneffüs alanları, spor salonları ve lavabolar gibi mekanlar yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Sağlıklı okul binaları, öğrencilerin etkili bir şekilde öğrenmelerine, sağlık ve işletme maliyetlerinin düşmesine, okul kalitesinin yükselmesine ve rekabet gücünün artmasına önemli katkılarda bulunabilir. Öğrencilerin günlerinin büyük bir kısmını hijyenik olmayan sınıflar, yemekhaneler, kantinler, lavabolar gibi sağlıksız koşulların bulunduğu ortamlarda geçirmeleri, okul sağlığı üzerinde doğrudan etkili olabilir. Sağlıksız çevre koşullarına sahip okullardaki öğrencilerin akademik başarılarında düşüş yaşanabilir. Bu durumu yalnızca program ve öğretmen yetersizliğine bağlamak, öğrencinin çevresindeki diğer etkileyici faktörleri göz ardı ederek başarısızlığın sebebinin tam anlamıyla anlamayı zorlaştırabilir. Bu nedenle, sağlıklı okul çevreleri, öğrencilerin başarılı bir şekilde öğrenmelerini desteklemek ve genel sağlıklarını korumak açısından kritik bir role sahiptir (Ustaoglu, 2020).

3. YÖNTEM

İSG uygulamalarının okullarda nasıl uygulandığına dair yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar literatür tarama yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Literatür taraması, bir konu veya araştırma alanındaki mevcut literatürü sistemli bir şekilde incelemek ve değerlendirmek amacıyla yapılan bir süreçtir. Bu süreç, araştırmacıya konuyla ilgili mevcut bilgileri anlama, var olan boşlukları belirleme ve daha önce yapılan çalışmaların bulgularını sentezleme imkanı sağlar (Baltacı, 2019).

Literatür taramasının temel süreçleri şu şekildedir:

- Araştırma konusu belirleme: İlk adım olarak, okullarda uygulanan İSG uygulamalarını incelemek üzere bir araştırma konusu belirlenir. "Okullarda İSG Uygulamaları" başlığı belirlenmiştir.
- Kaynak seçimi ve belirleme: İlgili kaynaklar, konuyla ilgili makaleler, kitaplar ve tezler araştırmak için seçilmiştir.
- Veritabanlarında araştırma: Bu aşamada, akademik veritabanları ve kütüphaneler kullanılarak yurt içi ve yurt dışındaki okullarda İSG uygulamalarına dair yapılan çalışmalar araştırılmıştır. Anahtar kelimeler kullanılarak geniş bir veritabanı taraması yapılmıştır.
- Makale ve kaynakları değerlendirme: Bulunan makaleler ve kaynaklar, İSG uygulamalarıyla ilgili metodoloji, bulgular ve öneriler açısından değerlendirilmiştir. Bu aşamada, araştırmacı kaynakların güvenilirliğini ve ilgi çekici bulgular belirlenmiştir.
- Bulguların sentezi: Değerlendirilen makalelerden elde edilen bulgular, benzer konular altında gruplandırılarak sentezlenmiştir. Bu sentezleme aşamasında, yurt içi ve yurt dışındaki okullarda İSG uygulamalarıyla ilgili ortak eğilimler ve farklılıklar belirlenmiştir.
- Literatür taraması sonucu: Sonuç olarak, literatür taraması sonuçları, okullarda uygulanan İSG uygulamalarıyla ilgili mevcut bilgileri özetlenmiştir. Bu özet, yurt içi ve yurt dışındaki çalışmaların genel durumu, var olan boşluklar ve gelecekteki araştırmalar için potansiyel yönlendirmeler içermektedir.

4. BULGULAR

Rusu-Zagar'ın (2013) yürüttüğü içerik analizi deseni üzerinden İSG dokümanlarına odaklanan araştırmada, Romanya'daki okullarda iş gücünün korunmasının en iyi çalışma koşullarının sağlanması, kaza ve hastalıkların yayılmasının önlenmesiyle mümkün olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, öğrenciler, öğretmenler ve öğretim dışı personel arasındaki İSG kurallarıyla ilgili etkili iletişimin yanı sıra, bilimdeki teknolojik ilerlemelere ayak uydurmanın okul yönetiminin sorumluluğunda daha iyi sonuçlar doğurduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Kara (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırma, mesleki ve teknik Anadolu liselerinde görev yapan teknik öğretmenler üzerinde betimsel desen kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, İSG uzmanının okullarda bulunması gerekliliği vurgulanmış, okul idarecilerinin konuyla ilgili deneyim ve bilgi eksikliği belirlenmiştir. Ayrıca, çalışanların risk değerlendirme konusunda bilgi eksikliği göze çarparken, öğretmenlerin yaş ve eğitim düzeylerinin artmasının, özellikle teknik sınıf öğretmenlik branşlarında bulunmalarının risk değerlendirme yeterliliklerinde artışla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. İlgili çalışma

aynı zamanda, yaş, kıdem ve eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte öğretmenlerin elle taşıma ve İSG konularındaki yeterliliklerinin arttığını, öğrencilerin İSG açısından izlenmesi yeterliliklerinin kıdem arttıkça düştüğünü ve eğitim düzeyi arttıkça yükseldiğini göstermiştir. Teknik branş öğretmenlerinin genelde daha yeterli olduğu vurgulanmış, kişisel koruyucu donanım bilgisi, belge düzenleme, elektriksel büyüklüklerin ölçülmesi gibi konularda ise teknik bölüm öğretmenlerinin diğer branşlara göre daha fazla yeterliliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Gümüş (2016) tarafından gerçekleştirilen betimsel desenli araştırmaya göre, öğretmenlerin İSG Kanunu hakkında genellikle "kısmen" bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Eğitim hayatları boyunca, bu konuda öğretmenlerin çoğunluğunun hem okul yönetimi hem de uzman kişiler tarafından yeterince bilgilendirilmediği belirlenmiştir. Genel sonuç, öğretmenlerin İSG konusundaki eğitimlerinin eksik olduğunu göstermektedir. Araştırmada öne çıkan bir diğer bulgu ise, öğretmenlerin çoğunluğunun İSG ile ilgili derslerin müfredatta yer almasının gerekliliğini vurgulamış olmalarıdır. İSG konusundaki bilgilendirme eksikliğine rağmen, öğretmenlerin eğitim kurumlarında karşılaşılabilecek tehlikeler ve bu tehlikelerden kaynaklanan riskler konusunda önlemlerin yetersiz olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Araştırmada öne çıkan risk faktörlerinin yoğunlaştığı noktalara odaklanıldığında, elektrik prizlerinin yoğun olduğu alanlar, okul bahçesi ve okul yemekhanesinin bulunduğu alanlar riskli bölgeler olarak belirlenmiştir. Bu noktalarda alınması gereken önlemlerin yeterli düzeyde olmadığı öğretmenler tarafından vurgulanmıştır.

Basori'nin (2018) lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği keşfedici sıralı karma yöntem modeli araştırmasında, nitel yöntem olarak alan araştırması ve nicel yöntem olarak betimsel desen kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, okullarda ayrıntılı görev dağılımının eksik olmasının İSG uygulamalarında problem oluşturduğu belirlenmiştir. Ancak, okuldaki İSG farkındalığı ve motivasyonunun öğrenciler dahil yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Rodrigues'un (2018) farklı okul ortamlarındaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği ampirik (deneysel) desen modeli araştırmasında, okullarda uygulanan İSG programının tüm boyutlarda önemli ölçüde olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Üç yöntem arasındaki karşılaştırmalar sonucunda, risk kabulü ve amaçlanan güvenlik davranışları konusunda tanıklıklara dayalı müdahalenin daha büyük bir etkisi olduğu ancak güvenlik bilgisi ve güvenlik taahhüdü için bu yöntemin en az etkili olduğu görülmüştür. Araştırma, güvenlik davranışları ve güvenlik taahhüdü boyutlarında okul türünün etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, daha ilgi çekici yöntemlerin öğrenci risk kabulü ve amaçlanan güvenlik davranışları üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğu, açıklayıcı ve kanıtlayıcı yöntemlerin ise güvenliği artırmak için daha uygun olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Sevdalı'nın (2019) okul yöneticileri üzerinde gerçekleştirdiği betimsel desenli araştırmada, okulların büyük bir kısmında yangın algılama ve uyarı sistemlerinin eksik olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, prizlerde çocuk koruma kilitleri ve merdivenlerde güvenlik ağlarının bulunmaması, pencerelerin yeterince güvenlik önlemleriyle donatılmamış olması, içme suyu, makine ve elektrik tesisatının periyodik kontrollerinin ve analizlerinin yapılmamış olması gibi önemli güvenlik eksiklikleri tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, okul yöneticilerinin İSG uygulamaları konusunda çeşitli sıkıntılar yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu sıkıntılar, güvenlik ekipmanlarının eksikliği, bakım ve kontrol eksiklikleri gibi faktörlere dayanmaktadır. Okulların bu temel İSG standartlarına uymadığının belirlenmesi, öğrenci ve personel güvenliği açısından potansiyel riskleri ortaya koymaktadır. Bu durum, İSG önlemlerinin güçlendirilmesi ve düzenli olarak kontrol edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Cereci ve Çetin (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışma, okul müdürlerinin İSG mevzuatından kaynaklanan sorumluluklarına odaklanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ve olgubilim deseni kullanılarak yapılan bu araştırmaya, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Mersin ili kamu okullarında görev yapan 15 okul müdürü katılmıştır. Okul müdürlerinin görüşlerini belirlemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, okul yöneticilerinin çoğunluğu, İSG konusunda önemli sorumluluklara sahip olduklarını düşünmektedir. Ayrıca, var olan İSG sorumluluklarının aynı oranda yetki ile dengelenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Okul müdürleri, özellikle bina risk değerlendirmesi sorumluluğunun meslekleri açısından uygunsuz olduğunu vurgulamıştır. Okul yöneticileri, özellikle okulların fiziki şartlarında düzeltme ve iyileştirme yapabileme imkanının kısıtlı olması nedeniyle maddi kaynak konusunda iyileştirmeler yapılması gerektiği konusunda önerilerde bulunmuştur.

Türkoğlu ve Balkan'ın (2020) yaptığı çalışmada, Kırklareli il merkezindeki 11 temel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin İSG bilgi düzeyleri belirlenmiştir. 150 öğretmen üzerinde gerçekleştirilen anket

çalışmasının verileri uygun istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar tablolar halinde incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin sağlık ve güvenlik işaretleri, ilkyardım bilgisi, yaralanmalarda davranış durumu, yangın tüpü kullanımı gibi konularda İSG bilgi düzeylerinde eksiklikler tespit edilmiştir. Bu eksiklikler, öğretmenlerin İSG konularında daha fazla bilinçlenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın öneriler kısmında, bu eksikliklerin giderilmesi ve öğretmenlerin İSG konusunda daha etkili bir şekilde bilgilendirilmeleri için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışmanın, okul yönetimi ve öğretmenlerin İSG konusundaki bilinçlenmelerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Türkoğlu'nun (2020) yaptığı araştırmaya göre, öğretmenler üzerinde gerçekleştirilen betimsel desenli çalışma, İSG konusundaki bilgi eksiklikleri ve farkındalık düzeyleri üzerine odaklanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin genellikle İSG'nin önemi hakkında tam anlamıyla bilgi sahibi olmadığı, uyulması gereken kuralları tam olarak bilmedikleri ve meslekleriyle ilgili kaza riskleri ve tehlikeler konusundaki bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, temel İSG eğitimlerinden hijyen ve yangın eğitiminin en az alındığı, temel ilk yardım eğitiminin ise en fazla alındığı tespit edilmiştir. Genel olarak alınması gereken eğitimlerin yeterli seviyelerde olmadığına dair bir sonuca varılmıştır. Öğretmenlerin en çok katıldığı tatbikatların deprem ve yangın tatbikatı olduğu, en az katıldıkları tatbikatın ise ilk yardım tatbikatı olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca, öğretmenlerin sağlık ve güvenlik işaretleri konusundaki bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı, öğrencilere okuldaki tehlikeler ve kaza riskleri konusunda bilgi verme konusunda öğretmenlerin çoğunluğunun aktif olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerde sıklıkla görülen düşme ve yaralanmaların genellikle okul bahçesinde meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma, öğretmenlerin iş kazalarında hak ve sorumlulukları konusunda genellikle yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ve birçoğunun meslekleriyle ilgili fiziksel rahatsızlıklar yaşadığını ortaya koymuştur. Öğretmenler, yaralanma durumlarında nasıl davranılması gerektiğini bildiklerini ifade etmişlerdir, ancak yangın tüpü kullanımında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Bozoğlu'nun (2021) ortaokullardaki on okul müdürü üzerinde gerçekleştirdiği betimsel desenli araştırmada, İSG uygulamaları konusunda çeşitli sorunlara dikkat çekilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, okulların büyük çoğunluğunda yeterli İSG bütçesinin olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, bürokrasinin yavaş ilerlediği ve okullardaki periyodik kontrol, bakım, onarım ve değişimlerin ihmal edildiği ya da ötelendiği tespit edilmiştir. Prizlerin korumalı olmadığı, yangın uyarı sistemlerinin eksik olduğu ve okulların fiziki şartlarının İSG kurallarına uygun olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Pencerelerin İSG yönetmeliği açısından uygun olmaması da bu eksiklikler arasında yer almaktadır. Araştırma ayrıca, okul yöneticilerinin bu eksiklikleri giderme konusunda yetkili oldukları ancak İSG konusunda yeterli eğitim, deneyim ve bilgiye sahip olmadıkları sonucuna varmıştır. Çalışan ve öğretmenlerin bu konulardaki yetersizliklerinin okullardaki İSG uygulamalarını olumsuz yönde etkilediği de belirtilmiştir. Bu bulgular, İSG konusundaki bilgi eksikliğinin önemli bir sorun olduğunu ve okul yöneticilerinin bu alandaki yetkinliklerinin artırılması gerektiğini göstermektedir.

Açıkgöz (2022) tarafından yürütülen çalışma, katılımcıların güvenli okulu genel güvenlik önlemlerinin alındığı, sağlık ve hijyen standartlarına uygun yaşam alanları olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bulgulara göre, katılımcılar güvenli okulların olası riskleri azalttığını ve genel olarak güvenli bir atmosfer sağladığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, tüm okulların güvenli okul kriterlerine ulaşabilmesi için gerekli çalışmaların yapılması önerilmiştir. Çalışmanın ortaya koyduğu önemli bir bulgu, okulların genel güvenlik durumları ve sağlık-hijyen koşullarının, öğrencilerin ve personelin yaşam kalitesini etkileyen temel unsurlar olduğudur. Bu çerçevede, güvenli okul kriterlerine ulaşılabilmesi için özellikle okul giriş-çıkışlarının kontrol edilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Özetle bu çalışma, okulların güvenli ve sağlıklı ortamlar haline getirilmesi için alınacak önlemlerin ve yapılacak çalışmaların, genel öğrenci ve personel memnuniyetini artırabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, okul yönetimlerine, eğitimcilere ve ilgili paydaşlara, güvenli okul kriterlerine uyum sağlamak için çeşitli alanlarda yapılacak düzenlemelerin önemini vurgulamaktadır.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Okul güvenliği ve okul sağlığı, eğitim kurumlarında önemli bir konu olarak ele alınmaktadır. Çünkü öğrencilerin ve personelin sağlıklı bir ortamda güvenle öğrenmelerini sağlamak, başarılı bir eğitim sürecinin temelini oluşturur. Okullarda İSG, çeşitli unsurları içermektedir ve bu unsurlar birbirleriyle sıkı bir bağ içindedir. Rusu-Zagar'ın (2013) Romanya'daki okullarda İSG dokümanlarına odaklanan çalışması, iş gücünün korunmasının en iyi çalışma koşulları ve kaza/hastalık önlemleriyle mümkün olduğunu vurgular. İSG kuralları arasında etkili iletişim ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmanın okul yönetiminin

sorumluluğunda olduğu belirtilir. Kara'nın (2015) mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki teknik öğretmenlere odaklanan araştırması, okullarda İSG uzmanının bulunmasının önemini vurgular. Okul idarecilerinin İSG konusundaki deneyim ve bilgi eksikliği ortaya konmuş ve öğretmenlerin risk değerlendirme yeterlilikleri incelenmiştir.

Gümüş'ün (2016) araştırması, öğretmenlerin genellikle İSG Kanunu hakkında "kısmen" bilgi sahibi olduğunu gösterir. İSG eğitim eksiklikleri ve öğretmenlerin bu konuda yeterince bilgilendirilmemesi, okul güvenliği konusunda önlemlerin yetersiz olduğu algısını ortaya koymuştur. Basori'nin (2018) lise öğrencileri üzerindeki araştırması, okullarda görev dağılımının eksikliğinin İSG uygulamalarını olumsuz etkilediğini belirtir. İSG farkındalığının ve motivasyonunun yüksek olduğu, ancak görev dağılımındaki eksikliklerin sorun yarattığı sonucuna varılmıştır. Rodrigues'un (2018) ampirik desen modeli araştırması, okullarda uygulanan İSG programının genel olarak olumlu etkilerine odaklanır. İSG müdahale yöntemleri arasında yapılan karşılaştırmalar, tanıklıklara dayalı müdahalenin risk kabulü ve amaçlanan güvenlik davranışları üzerinde daha etkili olduğunu gösterir. Ayrıca, okul türünün güvenlik davranışları ve taahhütleri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Sevdalı'nın (2019) betimsel desenli araştırması, okul yöneticileri üzerinde odaklanarak, okullardaki İSG eksikliklerini belirler. Yangın algılama sistemleri, çocuk koruma önlemleri, güvenlik ağırları gibi önemli konulardaki eksiklikler tespit edilmiş ve bu eksikliklerin okul yöneticilerinin İSG uygulamalarında sıkıntılar yaşamasına neden olduğu ortaya konmuştur. Cereci ve Çetin'in (2019) çalışması, okul müdürlerinin İSG sorumluluklarına odaklanır. Araştırma, okul müdürlerinin genellikle İSG konusunda önemli sorumluluklara sahip olduklarını ve bu sorumlulukların yetki ile dengelemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Okul müdürleri, özellikle fiziki şartlarda iyileştirmeler yapma konusundaki kısıtlamalara dikkat çekmiş ve maddi kaynakların artırılması gerektiğini öne sürmüştür.

Türkoğlu ve Balkan (2020), öğretmenlerin İSG bilgi düzeylerini inceledikleri çalışmada, 11 okuldaki 150 öğretmen üzerinde yapılan anket sonuçlarına dayanılarak, öğretmenlerin sağlık ve güvenlik konularında eksik bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir. Sağlık işaretleri, ilkyardım, yangın tüpü kullanımı gibi konularda eksiklikler saptanmış ve öğretmenlerin bu konularda daha fazla bilinçlenmeleri gerektiği öne çıkartılmıştır. Türkoğlu (2020), öğretmenlerin İSG konusundaki bilgi eksiklikleri ve farkındalık düzeylerini incelediği çalışmada, genel olarak İSG'nin önemi konusunda bilgi eksiklikleri ve meslekleriyle ilgili kaza riskleri hakkında yetersiz bilgi düzeyi belirlenmiştir. İSG eğitimlerinin yeterli seviyelerde olmadığı, öğretmenlerin en çok deprem ve yangın tatbikatlarına katıldıkları ancak ilk yardım tatbikatlarına daha az katıldıkları tespit edilmiştir.

Bozoğlu (2021), ortaokul müdürlerinin İSG uygulamalarındaki sorunları incelediği çalışmada, okulların çoğunluğunda yeterli İSG bütçesinin olmadığı, bakım, kontrol, onarım gibi konuların ihmal edildiği belirlenmiştir. İSG konusundaki bilgi eksikliği ve okulların fiziki şartlarının uygun olmaması, özellikle okul yöneticilerinin bu konularda yeterli eğitim ve bilgiye sahip olmadığını ortaya koymuştur. Açıkgoz (2022), okulların genel güvenlik durumları ve sağlık-hijyen koşullarını ele aldığı çalışmada, katılımcıların güvenli okulların yaşam kalitesini artırdığına inandıkları belirlenmiştir. Güvenli okul kriterlerine uyum için okul giriş-çıkışlarının kontrol edilmesinin önemine vurgu yapılmış ve okulların bu kriterlere ulaşabilmesi için gerekli çalışmaların yapılması önerilmiştir.

5.1. Öneriler

İlgili çalışmaların ortak eğilimleri ve farklılıkları, genel olarak İSG konularındaki eksikliklere ve çözüm önerilerine odaklanmaktadır. Bu araştırmalar, eğitim kurumlarında İSG uygulamalarının genellikle yetersiz olduğunu ve bu durumun öğrenciler, öğretmenler ve diğer çalışanlar için potansiyel riskler oluşturduğunu göstermektedir.

Ortak Eğilimler:

- İSG Bilinci ve Eğitimi: Çoğu çalışma, öğretmenler ve okul yöneticileri arasında İSG konularında yeterli bilincin olmadığını vurgulamaktadır. İSG konusunda eğitim eksiklikleri ve farkındalık düzeylerinin düşük olduğu belirtilmiştir.
- Fiziki Şartların İSG Uygunluğu: Okulların fiziki şartlarının genellikle İSG standartlarına uygun olmadığına dair ortak bir bulgu mevcuttur. Yangın güvenliği, elektrik tesisatı, priz korumaları gibi temel unsurlarda eksiklikler sıkça vurgulanmıştır.

- Yönetim Sorumlulukları: Araştırmalar, okul yöneticilerinin İSG konusundaki sorumluluklarını yerine getirme noktasında çeşitli zorluklar yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu sorunlar genellikle bütçe eksikliği, bürokratik engeller ve eğitim eksiklikleriyle ilişkilendirilmiştir.

Farklılıklar:

- Katılımcı Profili: Çalışmalar, farklı eğitim kademeleri, coğrafi bölgeler veya okul türleri üzerinde odaklanarak farklı katılımcı gruplarına sahiptir. Örneğin, öğrenci, öğretmen ve yönetici perspektiflerine odaklanan çalışmaların yanı sıra, öğretmenler veya okul yöneticileri üzerinde yapılan çalışmalar bulunmaktadır.
- Yöntem Farklılıkları: Çalışmalar, farklı araştırma yöntemleri kullanarak çeşitli veri toplama süreçlerine sahiptir. Görüşmeler, anketler, içerik analizi ve deneysel desenler gibi yöntemler arasında çeşitlilik bulunmaktadır.
- Çözüm Önerileri: Her bir çalışma, İSG konusundaki sorunları tespit etmenin yanı sıra, çözüm önerileri de sunmaktadır. Bu öneriler genellikle eğitimlerin artırılması, fiziki şartların iyileştirilmesi, bütçe sorunlarının çözülmesi ve yönetim yetkinliklerinin geliştirilmesi gibi konuları kapsamaktadır.

Genel olarak, bu çalışmalar, eğitim kurumlarında İSG konularında daha fazla bilinçlenme, eğitim ve önlemlerin alınması gerekliliğini vurgulamaktadır. Okul yönetimlerinin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların İSG konusundaki sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için çeşitli önlemlerin alınması gerektiği öne çıkan bir ortak noktadır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, A. (2022). *Okul güvenliği sorunu ve okul güvenliği ile ilgili öğretmen ve velilerin görüşleri: yerel çalışma örneği*, [Tezsiz Yüksek Lisans Projesi], LE Enstitüsü, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Basori, (2018). Evaluation of occupational health and safety (ohs) implementation of vocational High School, *Workshop at Surakarta City, 1273* (2019) 012003.
- Baznabaz, M. Ş., Akın, M., Elgörmüş, Y., Özmen, Ş., & Böçkün, M. (2023). Okul ortamında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların doküman analizi ile incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10(1), 208-223.
- Bozoğlu, U. (2021). *Ortaokulda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin okul müdürlerinin görüşleri (Muğla İli Menteşe İlçesi Örneği)*. [Yükseklisans tezi]. EB Enstitüsü, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Cereci, C., & Çetin, R. B. (2019). İş sağlığı ve güvenliği mevzuatından kaynaklanan sorumluluklarına ilişkin okul müdürü görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 151-162.
- Çankaya, İ. H. (2009). Okul güvenliği üzerine teorik bir çözümleme. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 97-103.
- Çankaya, İ., Yücel, C., Tan, Ç. & Demirkol, A. (2014). Lise müdürlerinin görüşlerine göre okul güvenliği açısından kampüs okulların önemi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 65-72.
- Çay, E. (2018). Özel eğitim okulu yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği'ne yönelik görüşleri. *Education Sciences*, 14(1), 1-16.
- Deliönü, Ö., & Utlu, Z. (2016). High school and equivalent schools in the occupational health and safety occupational health and safety hazards outside Lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile iş sağlığı ve güvenliği dışındaki tehlikeler. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1514-1531.
- Demircioğlu, İ. H., Avşar, Z., Demircioğlu, E., & Tuncer, C. O. (2020). Güvenli Okul. *Güvenli Okul içinde*, 1-10.
- Gökdemir, M. H., Büyük, M., Kaçira, M., & Akbaba, Ş. (2023). Okullara yönelik iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının değerlendirilmesi. *Asya Studies*, 7(24), 121-130.
- Göksoy, S., Emen, E. & Aksoy, C. (2013). Okullarda güvenlik sorunu. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(200), 123-139.

- Gümüş, B. (2016). *Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerinin irdelenmesi*. [Yükseklisans tezi]. SB Enstitüsü, İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Gümüş, İ., Özkul, S., Coşkun, T., Okan, İ., Erdoğan, F. R., & Kurt, H. H. (2023). Okul güvenliğine ilişkin olarak okul müdürlerinin değerlendirmelerinin analizi. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 9(25), 95-106.
- Kadioğlu, S., Edisan, Z. ve Kadioğlu, F. (2012). Okul sağlığı tarihçesinden bir yaprak: M.Cemal'in yeni mektep hıfzıssıhhası kitabı. *Lokman Hekim Journal*, 2(3), 58-72.
- Kara, M. (2015). *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan teknik öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeyleri*. [Yükseklisans tezi]. SB Enstitüsü, Gediz Üniversitesi.
- Karabal, A. (2021). İş sağlığı ve iş güvenliği. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-21.
- Karakaş, İ. (2013). *Yeni iş sağlığı ve güvenliği el kitabı*, Ankara Yayınları.
- Karakütük, K., Özbal, E. Ö., & Sağlam, A. (2017). Okul yönetiminde okul güvenliğini sağlamak için yapılan uygulamalar konusunda öğretmen ve okul müdürlerinin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1214-1232.
- Karal, D. (2011). Korkmadan öğrenmek: okul ve okul çevresi güvenliği. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 11(06), 9-19.
- Naycı, K. (2010). *Bir toplu konut projesinde uygulanan iş güvenliği yönetim süreçlerinin ohsas 180001 uygulamalarıyla karşılaştırılması*, [Yüksek Lisans Tezi], İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özcebe, H., Ulukol, B., Mollahaliloğlu S., Yardım, N. ve Kahraman, F. (2008). *Sağlık hizmetlerinde okul sağlığı kitabı*. T.C. Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. Yücel Ofset.
- Rodrigues, M. A., Vale, C. ve Silva, M.V. (2018). Effects of an occupational safety programme: A comparative study between different training methods involving secondary and vocational school students. *Safety Science*, 109 (2018) 353-360.
- Rusu-Zagara, G., Iorgaa, I., Anghela, S.O. ve Rusu-Zagar, C. (2013). Occupational Safety and Health in National Education. *Social and Behavioral Sciences* 92(2013), 832 - 837.
- Seçginli, S., Erdoğan, S., & Demirezen, E. (2004). Okul sağlığı tarama programı: bir pilot çalışma örneği. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13(12), 462-465.
- Sevdalı, N. (2019) *Okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ve karşılaştıkları sorunlar*, [Yükseklisans tezi]. SB Enstitüsü, Kastamonu Üniversitesi.
- Şahinöz, T., Şahinöz, S., & Kıvanç, A. (2017). Sağlığı geliştirmenin en kolay yolu: Okul sağlığı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 303-312.
- Tozkoparan, G., & Taşoğlu, J. (2011). İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile ilgili işgörenlerin tutumlarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 181-209.
- Türkoğlu, Ç. (2020). *Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesine yönelik bir alan araştırması*, [Yükseklisans tezi]. FB Enstitüsü, Kırklareli Üniversitesi.
- Türkoğlu, Ç., & Balkan, B. (2020). Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesine yönelik bir alan araştırması. *Kırklareli Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 6(2), 216-237.
- Ustaoğlu, E. (2020). *Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği üzerine bir çalışma*, [Yüksek Lisans Tezi], FB Enstitüsü Çankaya Üniversitesi.